

Kako biti istinski ljubitelj Boga u snazi Duha Božjega?

Šesta Vazmena nedjelja

17. svibnja 2020.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:

»Ako me ljubite, zapovijedi ćete moje čuvati. I ja ću moliti Oca i on će vam dati drugoga Branitelja da bude s vama zauvijek: Duha Istine, kojega svijet ne može primiti jer ga ne vidi i ne poznaje. Vi ga poznajete jer kod vas ostaje i u vama je. Neću vas ostaviti kao siročad; doći ću k vama. Još malo i svijet me više neće vidjeti, no vi ćete me vidjeti jer ja živim i vi ćete živjeti. U onaj ćete dan spoznati da sam ja u Ocu svom i vi u meni i ja u vama. Tko ima moje zapovijedi i čuva ih, taj me ljubi; a tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ljubiti njega i njemu se očitovati.«

(Iv 14, 15-21)

Jedinstvo Pisma

Pri svakom susretu s tekstom nekako nam je sasvim opravdano očekivati njegovu unutarnju povezanost. Svaki tekst imat će stoga elemente koji ga čine cjelinom. Ako čitamo određeni roman, pratimo radnju romana na temelju likova koji se u njemu smjenjuju, a isto tako stalo nam je i do promjena mjesta te vremena radnje. I dok u romanima to možemo gotovo nesmetano pratiti te nemamo velikih poteškoća, u susretu s biblijskim tekstom to često biva dosta teško. Razlozi su mnogi, no istaknimo neke od njih.

Ako su naši susreti s biblijskim tekstom svedeni na dolazak na nedjeljnu svetu misu te to biva jedini susret s Bogom u Njegovoj Riječi, zasigurno se na neki način nalazimo u problemu. On je jednostavan. Naime, naši lekcionari ne slijede uvijek kronološki evanđeoske tekstove, a istu stvar čine i prilikom donošenja nekoga drugoga starozavjetnoga ili novozavjetnoga teksta. Stoga će se dobronamjerni sudionik susreta s Bogom u Njegovoj Riječi, doista naći u problemu. Jer likovi su često nepoznati jer o njima ne znamo puno. Radnja je odjednom postala nešto drukčija. Isto tako vrijeme naracije je sasvim neko drugo. Primjerice, Druge vazmene nedjelje pred nas je bio stavljen tekst iz dvadeset i prvog poglavlja Ivanova evanđelja, a ove nedjelje smo prebačeni u nešto što mu itekako prethodi – četrnaesto poglavlje Ivanova evanđelja. Ako

bi na taj način čitali neki roman, bilo kojega tipa, zasigurno sumnjam da bismo uspjeli dohvatiti smisao onoga „što je pisac htio reći“. Opravdano si stoga možemo postaviti pitanje – kako pristupati biblijskome tekstu ako su okolnosti susreta s njim takve kakve jesu?

Prvo rješenje pronalazimo u tome da možda češće posegnemo za Biblijom te nam njezini tekstovi budu bliži, a s druge strane imat ćemo tada pred sobom i cjelinu određenog literarnog djela te ćemo si na neki način olakšati njegovo razumijevanje. Drugo rješenje jest – pronaći internu logiku određenoga teksta te slijediti njegovu dinamiku kako bi nam on tada bivao jasniji.

Ako sada promotrimo internu logiku liturgijskih čitanja ove Šeste vazmene nedjelje, onda nam se nekako nameće rješenje u sljedećem. Naime, nutarnja dinamika koja pokreće prvo i drugo čitanje, a potom i evanđelje jest dinamika Duha Božjega. To je, dakle, bit svih tekstova koji su stavljeni pred nas ove nedjelje (usp. Dj 8, 5-8.14-17; 1Pt 3, 15-18). No, možemo ići i korak dalje kada ćemo ustvrditi da logika Duha Božjega nije samo logika ovo-nedjeljnih čitanja, nego je to logika koja se na neki način nameće kao bitni element jedinstva svih Novozavjetnih spisa. Jer će upravo oni gotovo uvijek doticati tu tako važnu temu u životu nas kršćana, a to je Duh Božji. Međutim, kako bi istinski shvatili današnje evanđelje, koje će nam i ove nedjelje biti u centru promišljanja uputimo se prema podrobnijoj analizi njegove dinamike.

Jedinstvo biblijskog teksta te njegovo temeljno pitanje - Kako biti istinski ljubitelj Boga u snazi Duga Božjega?

Prilikom pristupa jednome biblijskom tekstu, od presudne će važnosti biti određivanje početka i kraja jedne tekstualne jedinice. Tako je i sa današnjim evanđeoskim tekstom. Naime, Iv 14, 15-21 izvrstan je model po kojemu se možemo uvjeriti da su biblijski pisci uistinu bili „genijalci“. Iv 14, 15 uvodi nas u problematiku ovoga malog literarnog remekdjela našega autora. I već sada ćemo uočiti kako su reci našega biblijskoga teksta izuzetno dobro i skladno organizirani kako bi činili jedinstvo teksta. Primjerice, Iv 14, 15 i Iv 14, 21 su pokazatelji da je naš tekst doista jedna mala smisljena cjelina. U retku 15 Isus započinje svoj govor sa: *»Ako me ljubite, zapovijedi ćete moje čuvati. Dok u retku 21 čitamo: Tko ima moje zapovijedi i čuva ih, taj me ljubi; a tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ljubiti njega i njemu se očitovati.«* Što ćemo, dakle, reći? Ako smo teolozi možemo zaključiti kako se autor u ovome tekstu služi *inkluzijom*¹ kako bi nam označio početak i kraj jedne male tekstualne cjeline. I ne samo to, na ovaj način autor nam pokazuje u čemu je bit njegova pisanja te koju poruku želi poslati svome čitatelju.

Unatoč tome što će gotovo svaki tumač ovoga biblijskoga teksta, a isto tako i svaki propovjednik danas zasigurno zastati i meditirati nad važnošću Duha Svetoga, ipak ćemo biti toliko poštteni prema ovome tekstu te ustvrditi kako je centralni njegov smisao

¹ *Inkluzija* – povezivanje prvoga i zadnjega dijela jedne tekstualne cjeline

sadržan u jednome pitanju – Kako biti istinski ljubitelj Boga u snazi Duha Božjega? Odnosno, kako je moguće ispunjati Kristovu zapovijed te na taj način doći do istinske spoznaje Boga? Tu pak sada, dragi prijatelji, dolazimo do važnosti i značenja Duha, no i On svoj smisao pronalazi u onome temeljnom pitanju koje smo upravo postavili. Uputimo se stoga vođeni upravo Duhom Božjim u čitanje duhovne oporuke koju nam Isus ostavlja u ovome tekstu.

Ljubiti Krista kroz čuvanje zapovijedi

Zaključivši kako je okosnica ovoga biblijskoga teksta put do istinske ljubavi prema Bogu u vršenju njegove zapovijedi, ipak nismo razjasnili sve konture ovoga teksta. Ono prvotno što nam se nameće kao pitanje jest – što su to zapovijedi o kojima Isus govori? Naime, u prvi mah nam se čini kako su zapovijedi u današnjem tekstu nešto što je jasno, a poznavamo ih još iz Staroga zavjeta. Točnije, to su one zapovijedi koje Bog daruje Mojsije nakon objave zakona na Sinaju (usp. Izl 20; Pnz 5). One su nam poznate, još ih nazivamo i *Dekalogom* jer ih ima deset. No, pažljivi čitatelj Ivanova evanđelja uočiti će kako zapovijed o kojoj Isus govori u evanđelju po Ivanu nije prvenstveno zapovijed Staroga zavjeta koja bi sezala još do Mojsija, nego je to jedna jedina zapovijed za koju sam Isus u evanđelju po Ivanu kaže da je jedna, a ne mnoge ili više njih. Zapovijed o kojoj Krist govori kod Ivana jest – zapovijed ljubavi, odnosno polaganja svoga života za drugoga. To je ona istinska zapovijed o kojoj govori Isus u evanđelju na više mjesta (usp. Iv 13, 34; Iv 14, 31; Iv 15, 12.17). Čak, štoviše, On sam je Onaj koji tu zapovijed vrši u svojoj osobi, odnosno u Njegovom poslanju. Jer za sebe kaže da je On sam tu zapovijed primio od Oca (usp. Iv 10, 18; Iv 15, 10). To je, dragi prijatelji, izuzetno važno za uočiti. Isusov lik u evanđelju po Ivanu prikazan je, dakle, u smislu Njegova odnosa s Ocem. Taj se odnos temelji na istinskoj ljubavi prema Ocu koja svoje očitovanje na van dobiva u izvršenju onoga poslanja koje mu je Otac povjerio – dati život za čovječanstvo.

U takvome dragovoljnom polaganju života za drugoga krije se stoga i definicija istinske ljubavi. Ljubav na taj način nije tek osjećaj, nego izlaganje cijeloga svoga bića za onoga koga ljubim. Isusov je govor, dakle, izuzetno snažan jer smjera na Njegovu osobu koja je istinski pokazatelj da ljubiti ne znači ostati pri pogledu – pri teoriji, nego ljubiti znači biti potresen tom ljubavlju do te mjere da se istinski dajem onome poslanju (osobi) na koje sam pozvan. Ono pak temeljno poslanje svih nas ljudi jest – ljubiti drugoga. Tu će se na istinski način očitovati da smo Kristovi. Tek na taj način ćemo biti dionici Božjega života. A Božji život je život darivanja, uzajamnog *nadisanja* osoba. To je život koji svoje ispunjenje ima u drugome, a ne u ostanku pri samome sebi. Zato će biti Kristov koji puta u logici svijeta nužno značiti biti „van sebe“. Mi kršćani smo na to i pozvani. Ne biti stalno „pri sebi“, nego izlaziti iz sebe i odlaziti k drugome. Onome drugome kome ćemo na konkretan način moći prikazati da smo oni koji ljube. Jer inače, sav naš govor o Bogu bit će samo „snatrenje“ koje nema mjere ni granica. Zato će, dakle, naše poslanje u ljubavi biti ostvarivo samo u izlaženju iz sebe i u usmjerenosti k bratu.

Ukoliko to nije tako, bojim se da ćemo postajati sve više eksperti govora o Bogu, ali da nećemo biti u Bogu.

Tko poznaje Kristovu oporuku?

I ja ću moliti Oca i on će vam dati drugoga Branitelja da bude s vama zauvijek: Duha Istine, kojega svijet ne može primiti jer ga ne vidi i ne poznaje. Vi ga poznajete jer kod vas ostaje i u vama je. Neću vas ostaviti kao siročad; doći ću k vama. Još malo i svijet me više neće vidjeti, no vi ćete me vidjeti jer ja živim i vi ćete živjeti. U onaj ćete dan spoznati da sam ja u Ocu svom i vi u meni i ja u vama. (Iv 14, 16-20)

Poznavati Duha Istine

Biti onaj koji ljubi, na temelju današnjeg evanđelja, neće biti moguće ukoliko se ne primi dar Duha Istine, odnosno Duha Branitelja. Znakovito je za uočiti kako je Krist onaj koji je garancija našega pristupa Božjemu životu. On za nas moli Oca kako bi primili *Drugoga Branitelja* koji će s nama biti zauvijek. Iz ovih riječi možemo zaključiti sljedeće. Naime, Onaj koji je prvotni naš branitelj jest Krist jer on po Drugome Branitelju osigurava svoju trajnu prisutnost u svijetu. To potvrđuje i Prva Ivanova poslanica kada veli da je sam Krist Branitelj (usp. 1 Iv 2, 1). S druge strane, i sam tekst tvrdi kako Krist šalje Drugoga Branitelja. Drugi Duh Branitelj, odnosno Duh Istine kako za njega kaže današnje evanđelje, kasnije će u biblijskim tekstovima biti opisan i kao Duh Sveti. Međutim, Njegova uloga ispunja se u jednome – otvoriti trajnu mogućnost pristupa Božjem životu. Jer On biva poslan nakon Kristove smrti. Nakon što Krist jednom zauvijek sama sebe preda za čovjeka na križu, biva nam poslan Duh Branitelj. On nas kasnije osposobljava da istinski kušamo Božju prisutnost. Po Njemu i danas, jer evanđelje kaže da će zauvijek biti s nama, mi možemo pristupiti Bogu.

Znakovito je da današnje evanđelje tvrdi kako Duha Istine svijet ne poznaje. Čitatelju Ivanova evanđelja bit će jasno kako je riječ *svijet* riječ koju evanđelist rabi kako bi prikazao opoziciju Kristu te njegovu poslanju (usp. Iv 1). Svijet je, dakle, sve ono što se protivi Isusovoj osobi i djelu. No, sada dolazimo do vrlo zanimljive igre riječima u današnjem evanđelju. Evanđelist koristi dva glagola – *vidjeti* i *spoznati* (poznavati). Svijet Duha ne vidi, niti poznaje. Oni koji su Kristovi, Duha Istine vide, ali ga i poznaju. Svijet, dakle, Duha ne prima jer ga ni ne poznaje. Oni koji su Kristovi primaju Duha, ali ga i poznaju. Temeljni razlog toga jest da je Duh u njima. U daljnjemu tekstu Isus govori o samome sebi te tvrdi da ga svijet više neće vidjeti, ali će ga Njegovi istinski ljubitelji vidjeti. Razlog tome je što Krist živi i dalje te će ga Njegovi moći i vidjeti, a i prepoznavati.

Opravdano si postavljamo pitanje o čemu je ovdje riječ? Današnje evanđelje govori o jednoj vrlo bitnoj stvarnosti za nas vjernike. Riječ je o stvarnosti istinske i realne prisutnosti Krista u svijetu i nakon Njegove smrti. Krista prepoznati – znati gdje je – mogu samo oni kojima je darovan Duh Istine jer On uvodi u Onoga koji je za sebe rekao da je Put, Istina i Život (usp. Iv 14). Stoga, zanimljivo će biti zapaziti da nije više presudno materijalno gledanje Isusa, nego se ono sada odvija u snazi Duha Božjega koji čini Boga realnijim nego ikada. Temeljni razlog je taj što je On sada prisutan svugdje i trajno. Tu pak prisutnost omogućava Duh Božji. No, ne samo to. Važno je naglasiti kako je Duh stanovnik naše nutrine. Po stanovanju Duha Božjega u nama, jednoga dana moći ćemo ponovno prepoznati Krista kada dođe jer sam veli u današnjem evanđelju – *neću vas ostaviti siročadi, nego ću ponovno doći k vama*. Ovo je tako važno za shvatiti nama kršćanima. Po Duhu koji u nama prebiva, obdareni smo mogućnošću da poznamo Boga. I to kakvoga Boga – Onoga koji je Bog živih, Boga koji živi. Kakva radost! Na temelju toga što Duh prebiva u nama, mi smo, dragi prijatelji, u posjedu mogućnosti ulaska u Božji život. Jer to je na kraju i smisao čovjeka koji je sadržan u današnjem evanđelju - *U onaj ćete dan spoznati da sam ja u Ocu svom i vi u meni i ja u vama*. U ovoj rečenici nalazi se istina o svakom vjerniku. O svakome čovjeku koji je primio Duha Božjega. Duh je to koji je već sada realno prisutan u nama vjernicima po neopisivoj snazi sakramenata Crkve. On nam u dubini naše duše progovara priču o odnosu Oca i Sina. Priču u koju smo i mi uvučeni od prvoga trenutka. No, taj šapat Duha Božjega u nama kao da često želimo negirati te tako često odlazimo od Njega koji je *Duh Životvorac*. Da, jedino po Duhu mi vjernici istinski živimo. On nam svakoga dana govori da je Krist u nama po Njegovu djelovanju. No, Krist nije samo u meni ili u tebi, nego u svakome čovjeku jer je Njegovo polaganje života bilo iskaz ljubavi prema svakome. Zato je, kako smo rekli na početku, temeljni smisao i ovoga evanđeoskog teksta – *u snazi Duha Božjega doći do spoznaje kako put prema istinskom Životu kršćanina nužno vodi preko moga brata, preko čovjeka*. Inače, omalovažavamo Kristovu ljubav te ju svodimo na nešto banalno i vrlo jeftino.

Tko ima moje zapovijedi i čuva ih, taj me ljubi; a tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ljubiti njega i njemu se očitovati.

Završna rečenica današnjeg evanđelja potvrđuje, dakle, dinamiku o kojoj smo do sada govorili. Ljubiti Krista po izvršenju Njegove temeljne zapovijedi – a ona je polaganje svog života za brata, pokazatelj je nečije zrelosti vjerničkoga života. Pokazatelj je to nečijega istinskoga otvaranja Duhu Božjemu koji nas potiče činiti djela ljubavi prema bratu čovjeku. Jer Duh nas ne može goniti prema zlu, nego prema dobru. Život po Duhu put je, dakle, do konačne spoznaje Boga i Božjega života. A to je onaj istinski Život kojemu svi težimo. Život je to jedinstva i sklada, i to od samoga početka. Taj sklad izvrsno je opisan u završnoj rečenici današnjeg evanđelja - *a tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ljubiti njega*. Uočavamo kako ovaj evanđeoski tekst želi u nama probuditi onu izvornu čežnju koju u sebi nosimo, a to je čežnja za skladom koji u Bogu prebiva.

Čežnja je to za harmonijom koja isijava iz Božjega lica. Taj odsjaj Krist želi da osjetimo i na svojim licima. To je očitovanje o kojemu nam On govori u današnjem evanđelju. Oraspoložimo, stoga, svoje duše za novo djelovanje Duha u nama kako bi se u nama iznova probudila čežnja za Božjim životom na koji smo na koncu svi i pozvani.

Vlč. mr. sc. Ivan Benaković